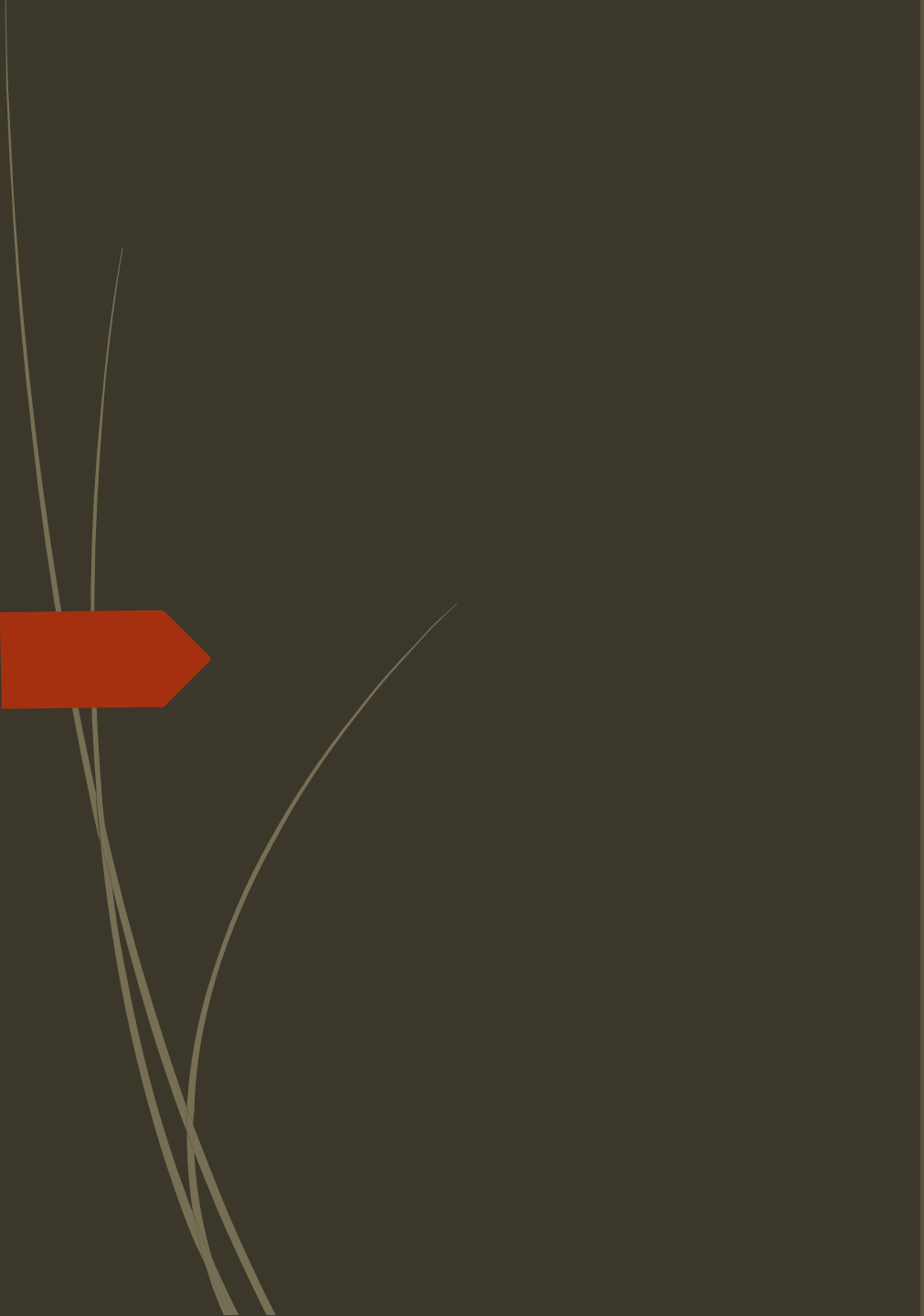

Preferencje językowe migrantów wojennych z Ukrainy

Paweł Levchuk
Instytut Slawistyki PAN
Krasieczyn, 8-10.05.2023r.

Za każdym razem,
kiedy mówię po
rosyjsku, czuję się,
jakbym wydawał
rozkaz zabijania
niewinnych ludzi i
staję obok Putina.
(grupa U).

Badania ankietowe

Termin: kwiecień – lipiec 2022 r.

Liczba respondentów 1502

88,3% ankietowanych to kobiety

Najwięcej respondentów przyjechało z:

Kijowa 22,6%

---

obwodu charkowskiego 8,9%

---

obwodu dnipropietrowskiego 8,2%

W Polsce respondenci zamieszkiwali w:

Krakowie 40,6%

Warszawie 25,5%

Małopolsce 6,2%

99,2% obywatele Ukrainy

Podział na grupy

W ramach badań wyodrębnione trzy grupy badawcze:

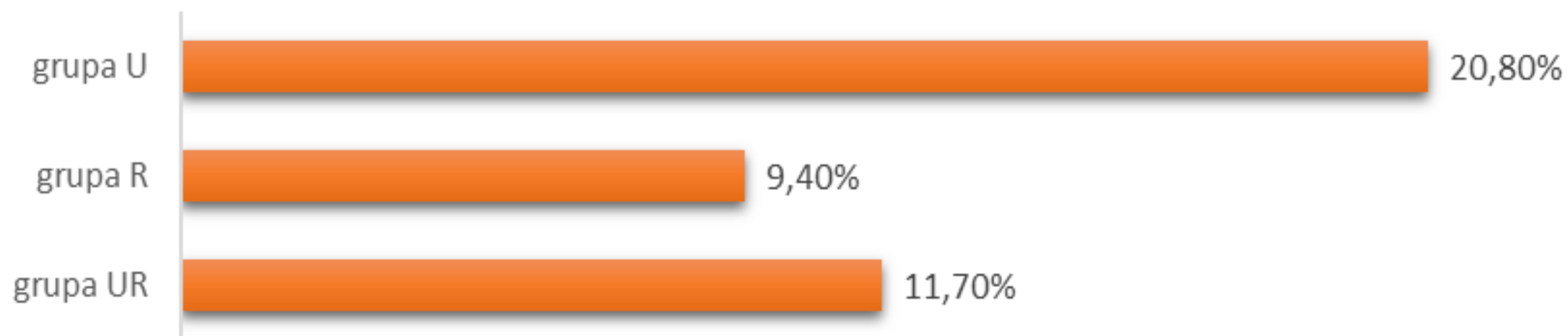
1. Osoby z pierwszym językiem ukraińskim (dalej określone jako U) – 938 badanych.

2. Osoby z pierwszym językiem rosyjskim (dalej określone jako R) – 383 badanych.

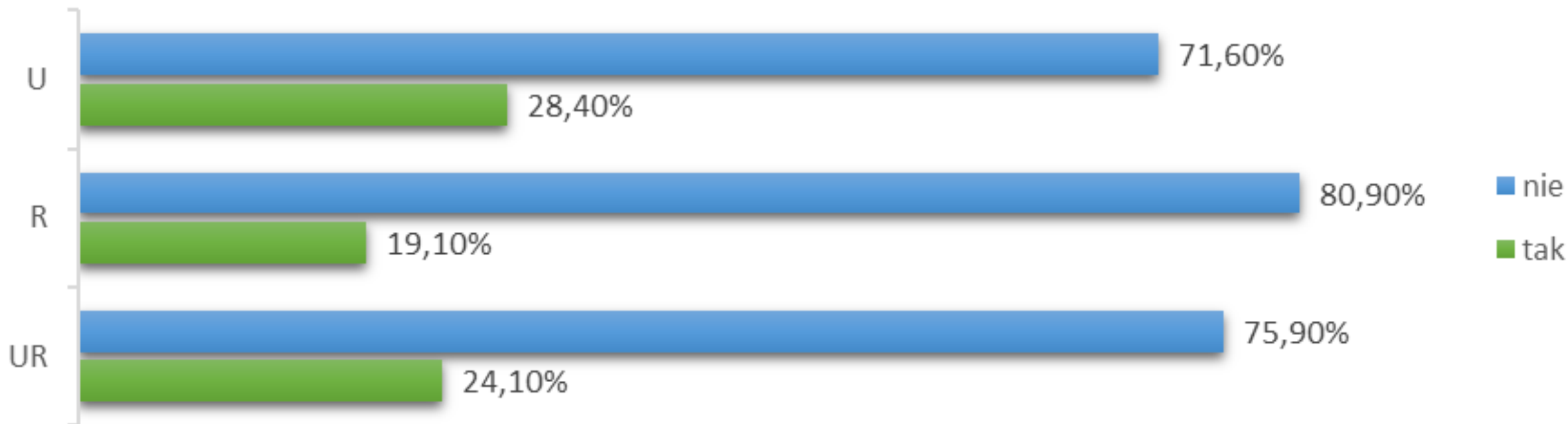
3. Osoby z pierwszymi językami ukraińskim i rosyjskim (dalej określone jako UR) – 162 badanych.

Nieliczna grupa badanych (20 osób) zaznaczyła inny język. Z uwagi na małą liczebność czwarta grupa nie będzie wyłoniona i nie zostanie opisana.

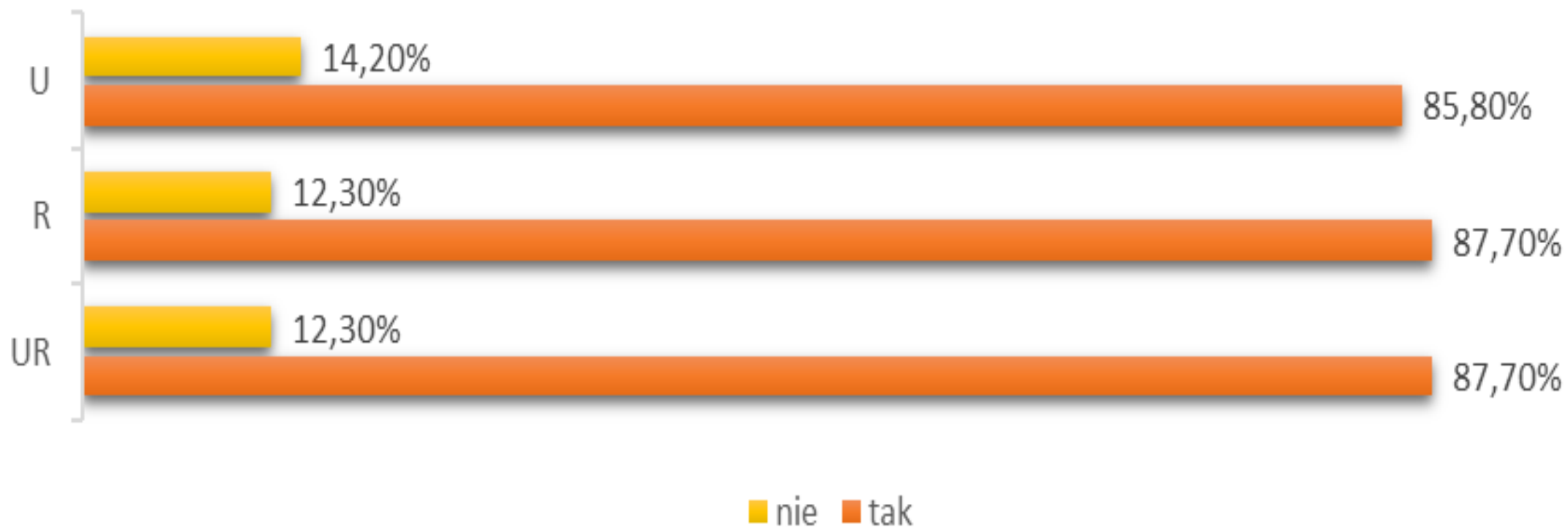
Polskie pochodzenie przodków

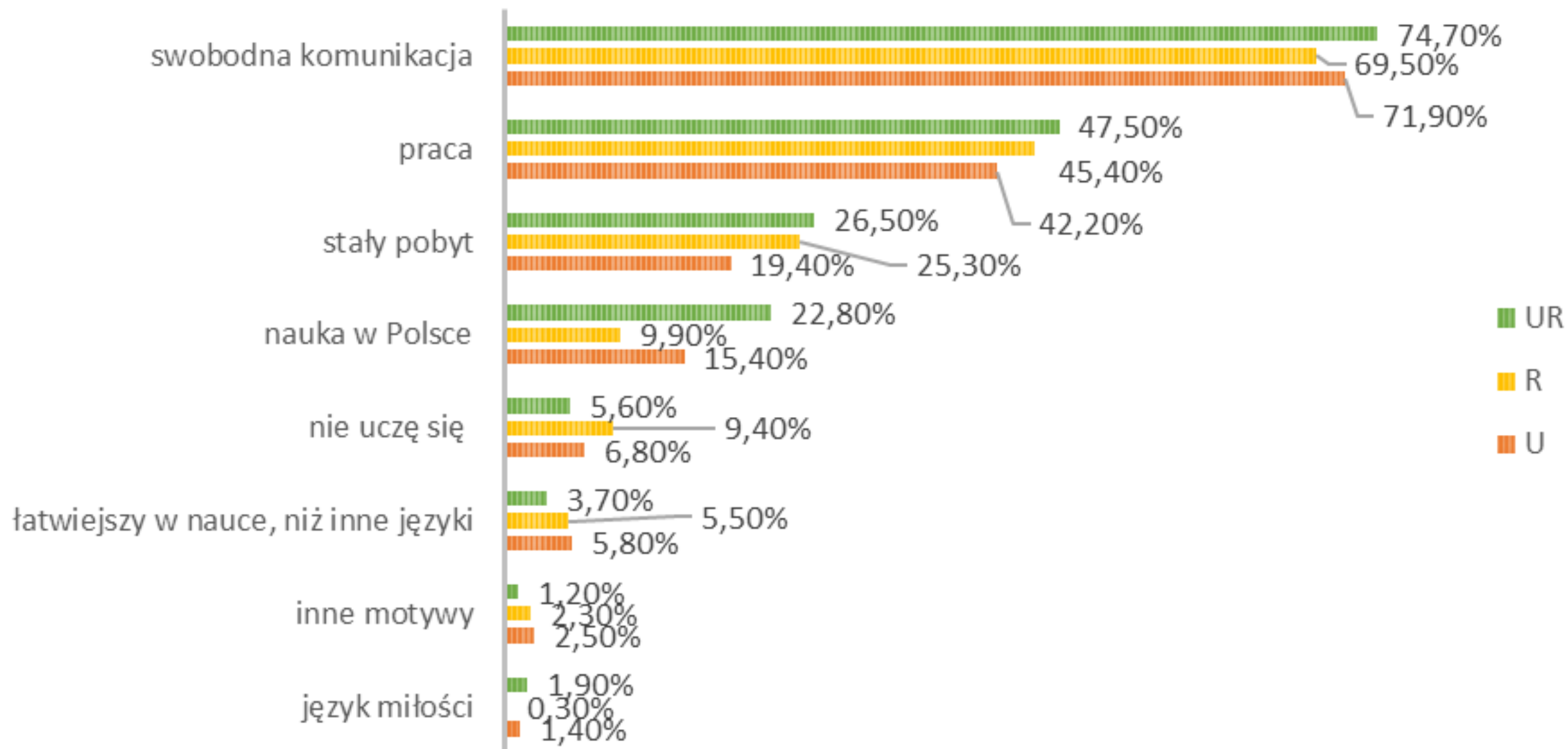
Znajomość polszczyzny przed przyjazdem do Polski

Nauka języka polskiego w Polsce

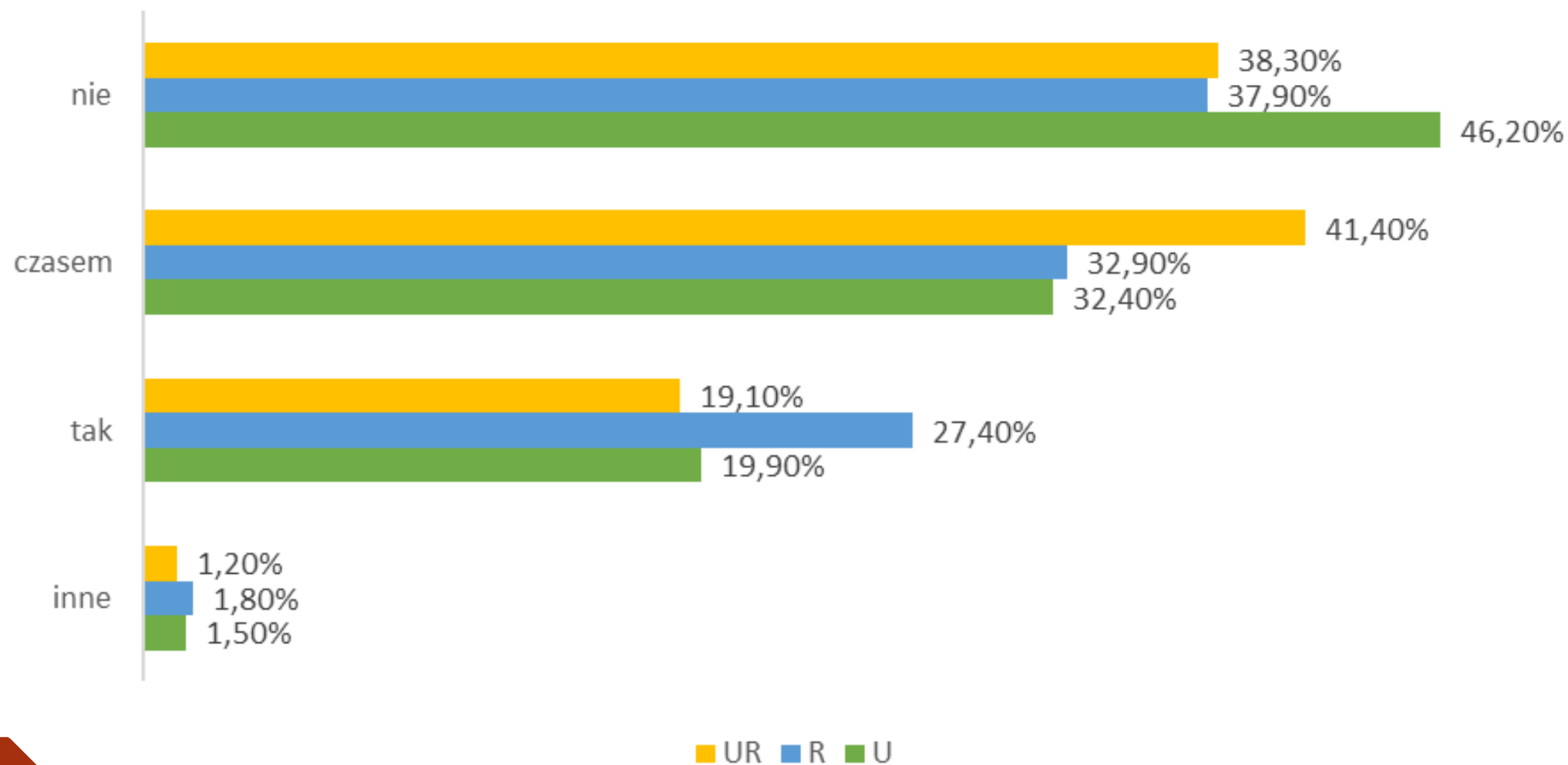

MOTYWACJA DO NAUKI J.POLSKIEGO

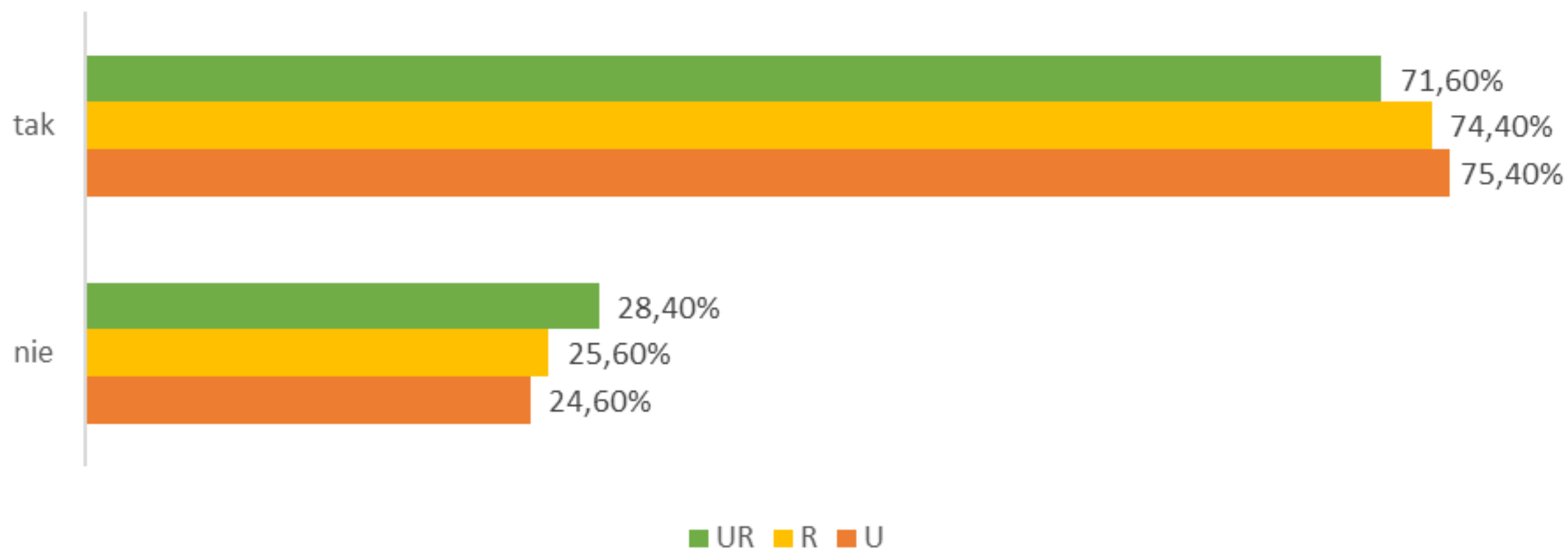

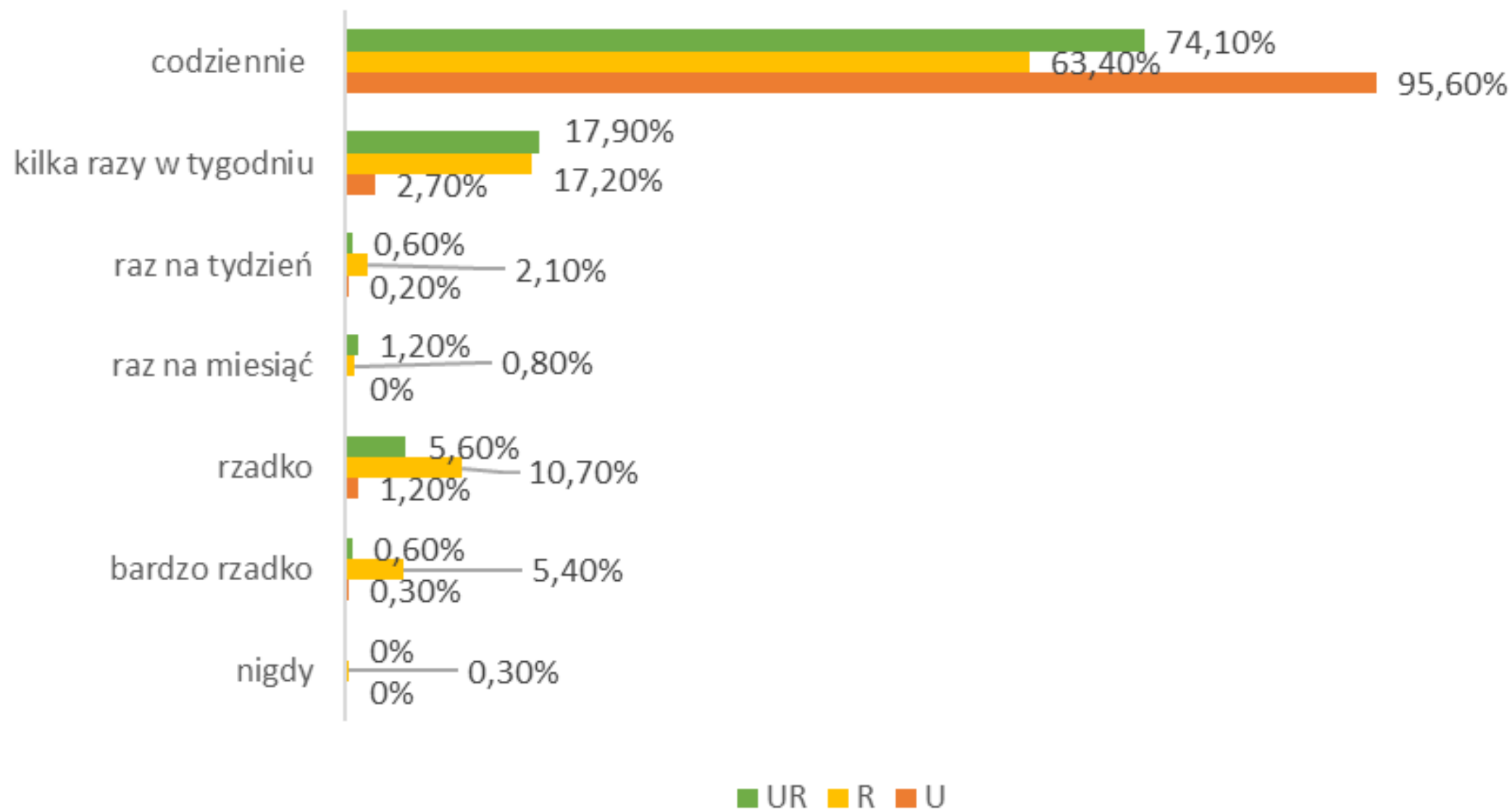
Czy boi się Pani/Pan mówić po polsku?

Czy wystarcza komunikatów ukraińskojęzycznych w Polsce?

Częstotliwość posługiwania się językiem ukraińskim

➤ Wstyd posługiwać się nim [językiem], chociaż znam [język rosyjski] (U);

Zaczynam zapominać [język rosyjski] (U);

Znam kilka słów, ale ich nie używam i nigdy nie używałam. Od dzieciństwa mówię po ukraińsku (U);

➤ Nigdy. Po raz ostatni mówiłam po rosyjsku z klientką w 2013 roku, kilka miesięcy przed początkiem wojny. (U);

➤ nie posługuje się. Czytam wszystko w Internecie po ukraińsku. Staram się jak najbardziej odizolować się od używania [języka rosyjskiego] (U);

➤ Zrezygnowałam ze wszystkiego, co rosyjskie, w szczególności z języka rosyjskiego. W ogóle go nie używam. (U);

➤ Nigdy nie [używam] jest właściwą odpowiedzią. Bo to język okupanta. (U);

➤ Moją regułą od 2014 roku jest nie używanie języka okupanta (U);

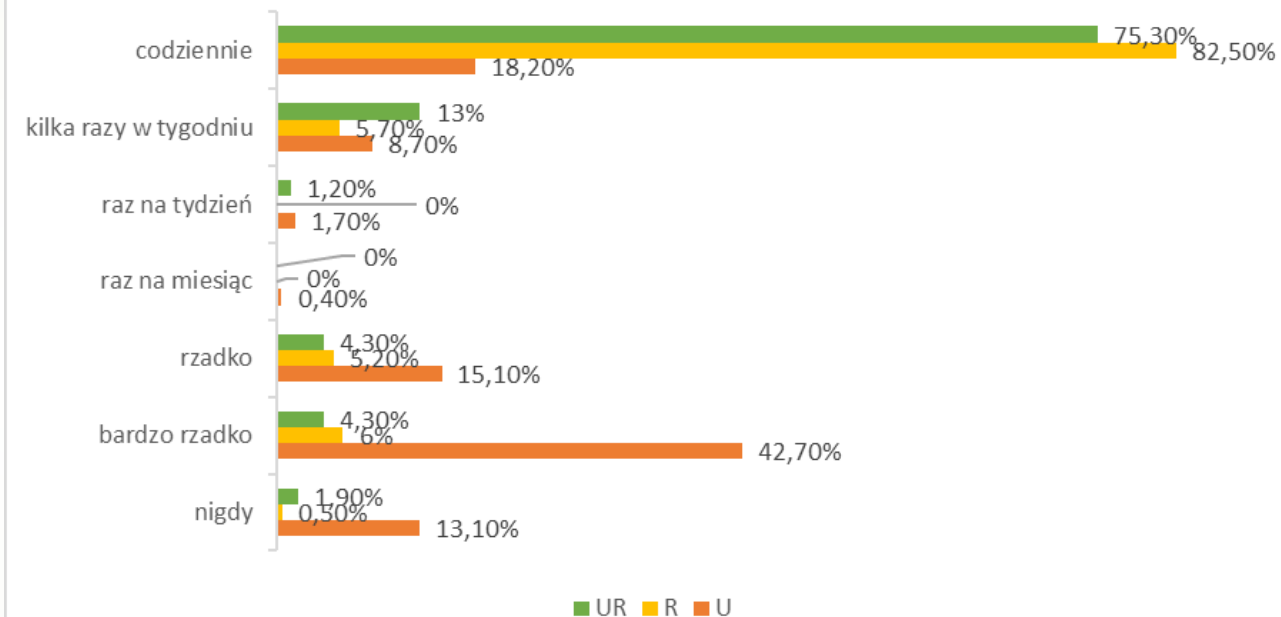
➤ Od 24 lutego zasadniczo nie rozumiem języka rosyjskiego (U);

➤ nie posługuję się! To jest język zabójcy! (U);

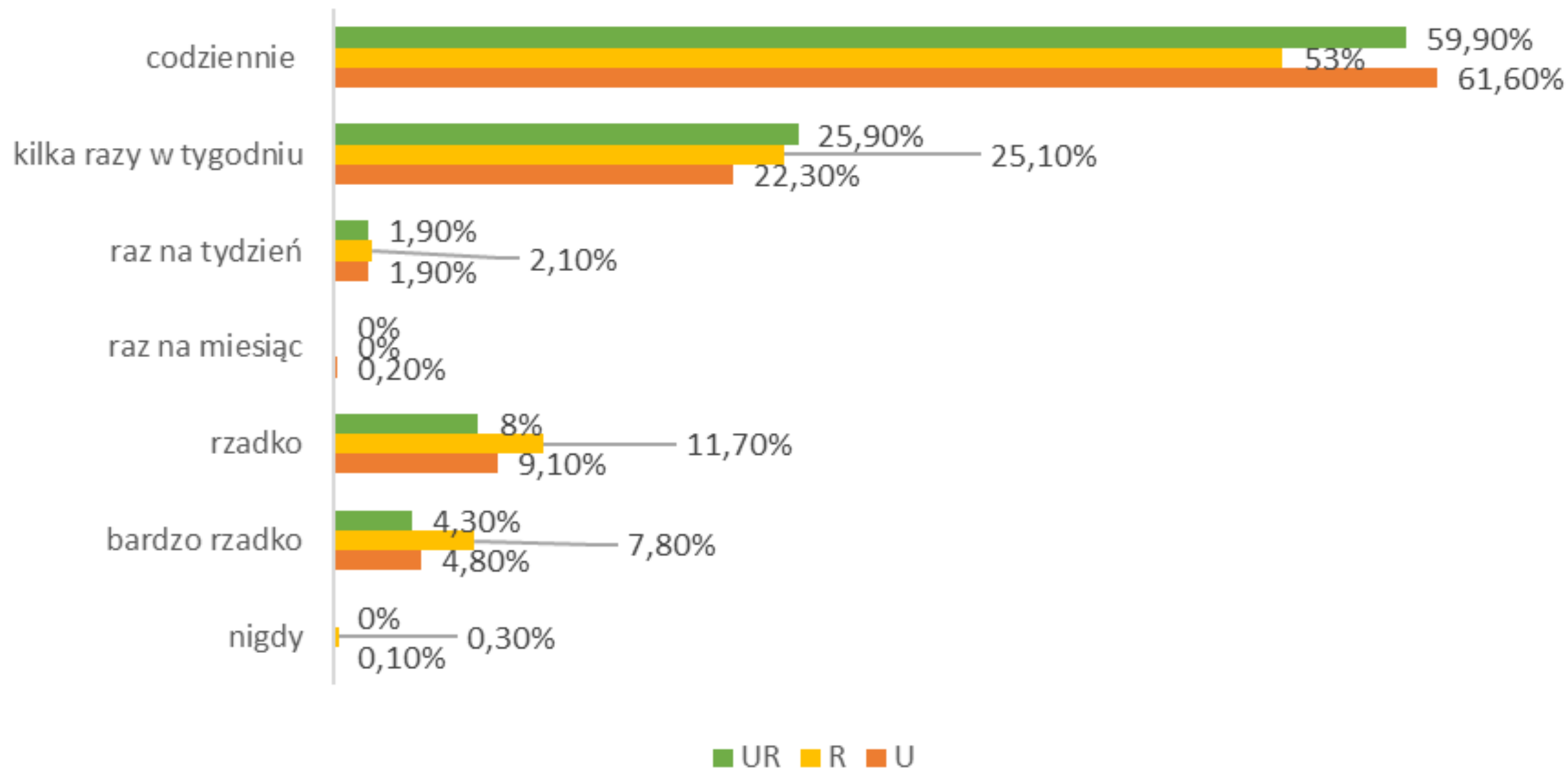
➤ Nie korzystam z języka agresora (U);

➤ Nie mogę nawet słyszeć język rosyjski, cóż dopiero mówić (U);

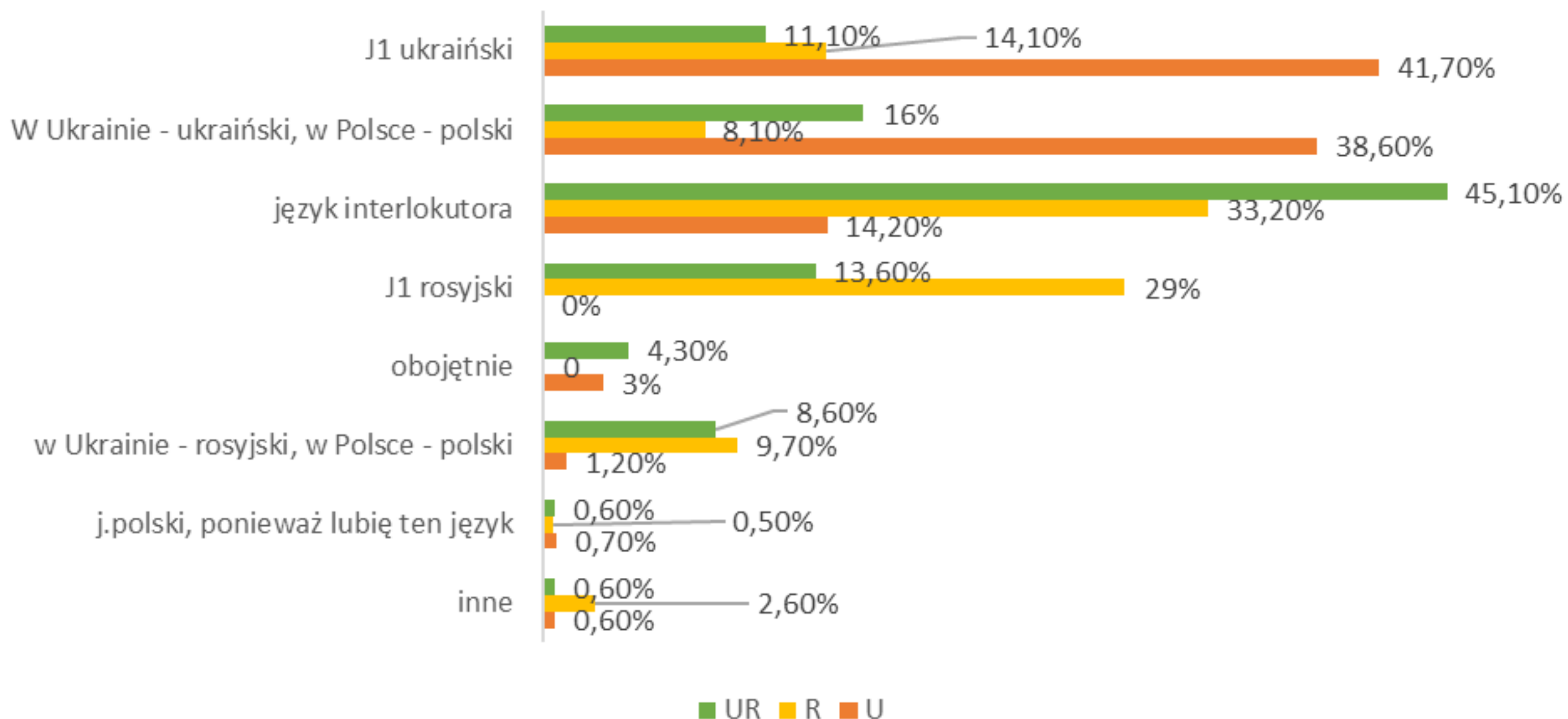
Częstotliwość posługiwania się językiem rosyjskim

Częstotliwość posługiwania się językiem polskim

Motywacja wyboru języka komunikacji

Stosunek emocjonalny do języka ukraińskiego

Które z podanych zdań najlepiej oddaje Pana/i stosunek do języka ukraińskiego?	U	R	UR
chętnie mówię w tym języku i/lub chcę go poznać – to język moich przodków	39.7 %	42.8 %	46.9 %
jest to język, w którym najlepiej wyraża się moja tożsamość	50.9 %	26.6 %	38.9 %
podoba mi się, ale nie czuję potrzeby by go znać, używać	0.1 %	7.8 %	3.1 %
to jest język codziennej komunikacji - po prostu go używam	9.3 %	21.1 %	11.1 %
nie podoba mi się	0.1 %	1.6 %	0%

➤ jest to język, który odróżnia nas od Rosjan (U);

Jest to przede wszystkim mój język ojczysty. (U);

Moim zdaniem ukraiński jest bardzo elegancki i piękny. (U).

➤ Kocham ukraiński, to mój język ojczysty, ale mówię po rosyjsku. (UR);

➤ Mówiłam po rosyjsku przez 30 lat. Czytałam, marzyłam, śpiewałam kołysanki po rosyjsku. Dzięki wojnie zacząłam uczyć się MOJEGO języka. Ponieważ już nadszedł czas. (UR);

➤ Jest to język, który znam i umiem nim posługiwać się, ale urodziłam się i wychowałam w regionie rosyjskojęzycznym, więc komunikuję się głównie po rosyjsku, ale w pracy używam ukraińskiego, rosyjskiego i angielskiego. (UR);

➤ Jestem dwujęzyczna i równie dobrze mówię po ukraińsku i rosyjsku. (UR).

➤ Język, którym mówię, jest wymuszony, z obawy przed dyskryminacją rosyjskojęzycznych Ukraińców, z obawy przed bezpośrednią agresją wobec mnie (z czym spotkałam się już nie jeden raz). Z jakiegoś powodu pana ankieta nie uwzględnia problemów rosyjskojęzycznych Ukraińców. (R);

➤ Powyżej nie ma właściwej dla mnie odpowiedzi. Po prostu coś wybrałam. Mówię i myślę po rosyjsku. Ale dobrze rozumiem i w odpowiedniej sytuacji potrafię mówić w języku ukraińskim. Szanuję język ukraiński, mój własny język. Ale mówienie po rosyjsku jest to dla mnie wygodniejsze i komfortowe. (Uważam, że jeśli mamy wojnę z Rosją, to nie jest powód, aby zabraniać nam komunikowania się i nauki po rosyjsku dla nas i naszych dzieci. Język nie należy do nich. Nie jest ich własnością. A rosyjskojęzyczni Ukraińcy powinni mieć prawo wyboru). (R).

Stosunek emocjonalny do języka rosyjskiego

Stosunek emocjonalny do języka rosyjskiego	U	R	UR
chętnie mówię w tym języku i/lub chcę go poznać – to język moich przodków	1.2 %	17.5 %	6.2 %
chętnie mówię w tym języku i/lub chcę go poznać, mimo że nie jest językiem moich przodków	0.9 %	5.7 %	2.5 %
jest to ważny język, w którym można rozmawiać z wieloma ludźmi	4.6 %	11.0 %	5.6 %
podoba mi się, ale nie czuję potrzeby by go znać, używać	0.5 %	0.3 %	1.9 %
to jest język codziennej komunikacji, po prostu go używam	11.3 %	37.9 %	42.0 %
jest to język śmierci i agresji	49.3 %	14.9 %	26.5 %
język, który przez dłuższy czas był narzucany zewnątrz i stał się swojski	22.8 %	11.5 %	13.6 %
nie podoba mi się	9.5 %	1.3 %	1.9 %

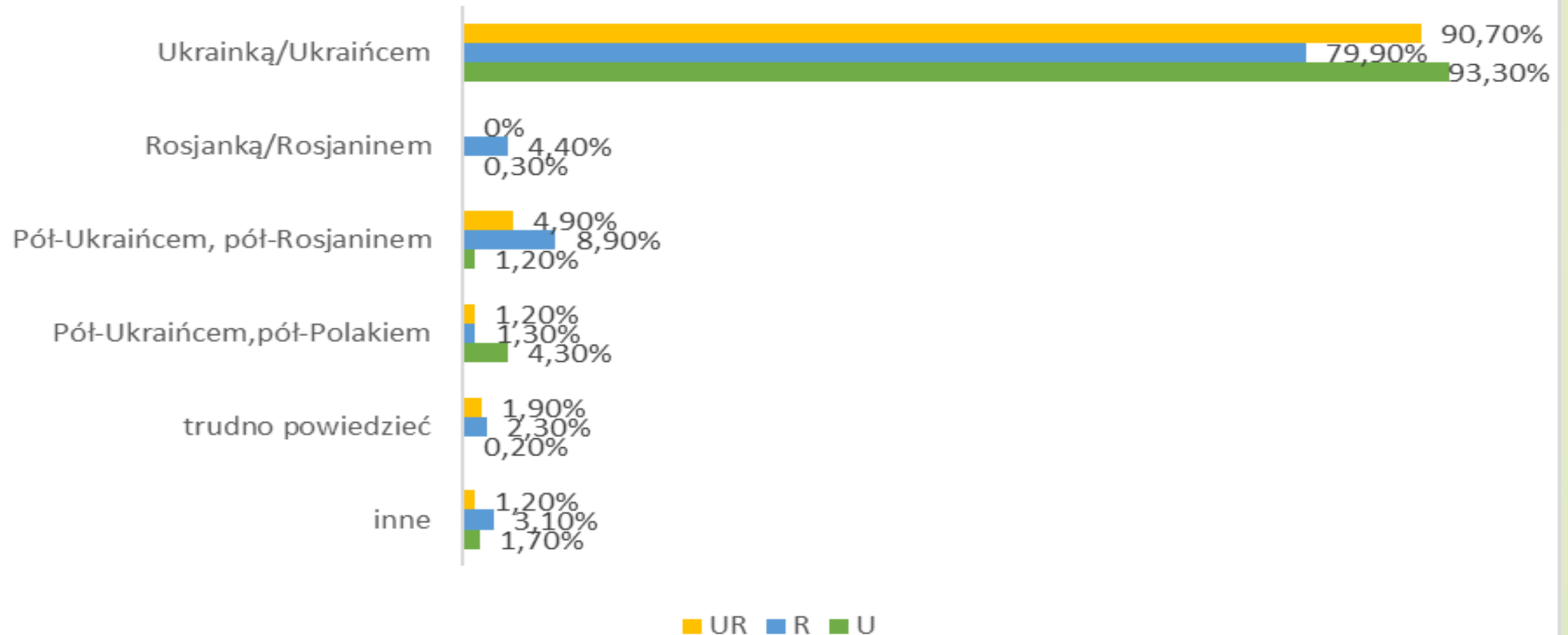
- ▶ Język morderców, nienawidzę i nie chcę go słyszeć, a ni widzieć, a nawet nie chcę w nim rozmawiać (choć znam go bardzo dobrze). I bardzo bolesnym jest słyszeć, kiedy nim mówią Ukraińcy, albo gdy polscy wolontariusze używają go pisząc wiadomości lub w komunikacji z Ukraińcami. (U);
- ▶ Jest to język okupantów, śmierci i agresji, która jest narzucona z zewnątrz, aby zniszczyć nasz język ojczysty, kulturę i naród. Ponieważ dopóki nie było rosyjskomówiącej ludności w kraju, oni nie przychodzili żeby „ratować”. W każdym kraju powinien być tylko jeden język. Choć rosyjski jest językiem moich przodków. (U);
- ▶ Nie akceptuję, język powoduje agresywne nastawienie, zwłaszcza gdy jest używany przez Ukraińców. Poważny przypadek psychiczny ... choć przyznaję, że kiedyś miałam inną postawę wobec tego języka. (U);
- ▶ To jest język moich rodziców, ale do pracy i duszy wybieram ukraiński, a teraz naprawdę mam nadzieję, że opanuję polski. Bardzo podobają mi się ich podobieństwa i różnice jednocześnie. (U).
- ▶ Jest to środek komunikacji. To piękny język. Ale chcę, żeby wszyscy Ukraińcy znali język ukraiński i mówili w nim. Chciałabym słyszeć więcej pięknego, słowikowego języka w Ukrainie. Myślę, że każdy w swoim kraju by tego chciał. Natomiast używać języka rosyjskiego z rosyjskojęzycznymi obcokrajowcami do komunikacji, żeby nie zapomnieć go. Sam język nie jest winny. (U);
- ▶ Nie podoba mi się żadna odpowiedź. Rosyjski jest moim językiem ojczystym, pierwszym językiem, w którym w ogóle zaczęłam mówić. Mój stosunek do niego jest neutralny. To **tylko część mnie, której nie wybierałam.** (R), [pogrubienia P.L.]

Stosunek emocjonalny do języka polskiego

Stosunek emocjonalny do języka polskiego	U	R	UR
chętnie mówię w tym języku i/lub chcę go poznać, mimo że nie jest językiem moich przodków	27.6 %	23.8 %	17.9 %
chętnie mówię w tym języku i/lub chcę go poznać – jest to język moich przodków	7.8 %	5.0 %	6.8 %
Jest to język bratniego narodu, który pomógł w trudnej chwili	47.8 %	48.6 %	42.0 %
podoba mi się, ale nie czuję potrzeby by go znać, używać	1.0 %	1.8 %	1.9 %
jest językiem codziennej komunikacji - po prostu go używam	7.6 %	12.5 %	9.3 %
jest ważnym językiem w Unii Europejskiej	7.7 %	7.3 %	22.2 %
nie podoba mi się	0.6 %	1.0 %	0%

Tożsamość badanych

Jestem

Matryca wielojęzyczności

- ▶ Model 1. Język ukraiński jest językiem pierwszym używanym codziennie, język polski jest językiem funkcjonalnie drugim, język rosyjski jest językiem funkcjonalnie trzecim lub kolejnym.
- ▶ Model 2. Język rosyjski jest językiem używanym codziennie, język ukraiński jest językiem pierwszym, używanym jako język funkcjonalnie drugi, język polski jest językiem trzecim.
- ▶ Model 3. Język ukraiński jest językiem funkcjonalnie pierwszym, używanym najczęściej, język rosyjski jest językiem pierwszym w kolejności przyswajania, który stał się językiem funkcjonalnie drugim, język polski jest językiem funkcjonalnie trzecim.
- ▶ Model 4. Język rosyjski jest językiem pierwszym, język ukraiński jest językiem funkcjonalnie drugim, język polski jest językiem funkcjonalnie trzecim.
- ▶ Model 5. Język ukraiński jest jednym z języków pierwszych oraz językiem funkcjonalnie pierwszym, język rosyjski jest jednym z języków pierwszych, a obecnie funkcjonalnie drugim, język polski jest językiem trzecim.
- ▶ Model 6. Język rosyjski jest jednym z języków pierwszych oraz funkcjonalnie pierwszym, język ukraiński jest językiem pierwszym oraz funkcjonalnie drugim, język polski jest językiem trzecim.

► Urodziłam się na Ukrainie i uważam się za Ukrainkę. Ale przez całe życie mówiłam i myślałam po rosyjsku, podobnie jak 99 procent ludzi, wśród których mieszkałam, też mówiło po rosyjsku. **Myślę, że język nie jest winny temu, że jesteśmy okupowani i zmuszanie nas do mówienia po ukraińsku jest naruszeniem moich praw, ponieważ mieszkam w moim rodzinnym kraju.** Inna sprawa to Polska. To inny kraj i mam obowiązek rozmawiać z jego mieszkańcami w ich języku. (R).[pogrubienia P.L.]

► Przez całe życie mówiłem po rosyjsku, od dawna planowałem przejść na ukraiński, ale nie mogłem tego zrobić ze względu na rosyjskojęzyczne środowisko. **Ale od początku wojny wyraźnie stwierdziłem, że nie mogę i nie chcę mówić językiem okupanta.** (R).

► Moja mama jest Tatarką, a ojciec Ukraińcem. Rodzina porozumiewa się po rosyjsku, bo byliśmy do tego przyzwyczajeni, bo moja rodzina jest z Charkowa. Po tym, jak Rosja zaatakowała mój kraj i zniszczyła mój dom, **nie chcę używać języka agresora.** Uczyłam się ukraińskiego w szkole, ale nie używałam go często, obecnie komunikuję tylko w nim. (R).

➔ Dziękuję za uwagę

➔ p.levchuk@ispan.edu.pl